

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ КЕҢЕСІ

Әл-ФАРАБИ атындағы
ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Л.Н. Гумилев атындағы
ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Д.А. Қонаев атындағы
ЕУРАЗИЯ ЗАҢ АКАДЕМИЯСЫ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҒЫ

Академиялық курс

Екі томдық

2-том

**ҚР БҒМ ОӘБ «Құқық» мамандықтар тобының
«Құқық» бағыты бойынша оқитын жоғары оқу орындарының және
жоғары оқу орындарынан кейінгі білім алушыларға арналған
оқулық ретінде ұсынылған**

Алматы
«Қазақ университеті»
2023

ӘОЖ 342.4(574)(075.8)

КБЖ 67.400(5Каз)я 73

Қ 18

Пікір жазғандар:

- С.А. Авакьян** – заң ғылымдарының докторы, профессор, Ресей Федерациясының еңбек сіңірген ғылым қайраткері, Ресей Федерациясының еңбек сіңірген заңгері, М.В. Ломоносов атындағы Мәскеу мемлекеттік университетінің еңбек сіңірген профессоры, М.В. Ломоносов атындағы ММУ заң факультетінің Конституциялық және муниципалдық құқық кафедрасының меңгерушісі;
- М.Т. Баймаханов** – заң ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының академигі;
- А.А. Сәбитова** – заң ғылымдарының докторы, профессор, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің Сорбонна-Қазақстан институтының директоры

Қ 18 Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы.

Академиялық курс: 2 т. 2-т. / Алғы сөз авторы, жауапты ред. және авторлар ұжымының жетекшісі, з.ғ.д., профессор Қ.Ә. Мәми. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 607 б.

ISBN 978-601-04-6126-0 – Жалпы

ISBN 978-601-04-6127-7 – 2-том

Академиялық курс «Құқық» мамандықтар тобы үшін «Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы» оқу пәнінің Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартының жалпы талаптарына сәйкес дайындалды.

Авторлар ұжымы құқық саласы, ғылым және оқу пәнінің «классикалық» тақырыптарын ғана емес, сонымен қатар конституционализм доктринасының жаңаша мәселелерін; 1995 жылғы ел Конституциясының жасампаз әлеуетін, үстемдігін және оның адам, қоғам және мемлекет өмірінің барлық салаларында тікелей әрекет етуін қарастыруға басты назар аударады.

Жетекші ғалымдар мен практиктер еліміздің мемлекеттік тәуелсіздігінің 30 жылдан астам уақытындағы конституциялық заңдылықты дәйекті нығайту тәжірибесін, оның ішінде Республика Президенті Қ.К. Тоқаевтың бастамасымен Жаңа Әділетті Қазақстанды құру кезінде оны терең жаңғырту мен трансформациялаудағы конституциялық реформаны барынша түсіндіреді.

Екінші томда демократияның тікелей және өкілді нысандарының конституциялық-құқықтық негіздері; Мемлекеттік биліктің бірлігі мен бөлінуі қағидатының құрылымы; оған негізделген мемлекеттік органдар жүйесі, сондай-ақ жергілікті өзін-өзі басқару туралы соңғы ақпарат берілген.

Кітапты бакалаврлар мен магистранттар білім алу, оқу мәселелерін зерттеуде, педагогтар сабаққа дайындықта, зерттеушілер шығармашылық ізденістер жүргізуде сәтті қолдана алады.

ӘОЖ 342.4(574)(075.8)

КБЖ 67.400(5Каз)я 73

ISBN 978-601-04-6126-0 – Жалпы

ISBN 978-601-04-6127-7 – 2-том

© Қазақстан Республикасының
Конституциялық Кеңесі, 2023
© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2023

Екінші том

Мазмұны

V БӨЛІМ. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ САЙЛАУ ҚҰҚЫҒЫ ЖӘНЕ РЕФЕРЕНДУМ	6
§1. Сайлау құқығы және сайлау ұғымы.....	6
§2. Қазақстандағы сайлау құқығының даму тарихы.....	10
§3. Сайлау құқығының принциптері.....	27
§4. Сайлау бостандығы және сайлау бостандығын қамтамасыз ету.....	38
§5. Сайлау жүйесі ұғымы және оның түрлері.....	41
§6. Сайлау органдары және олардың өкілеттіктері	49
§7. Сайлау процесі.....	54
§8. Қазақстан Республикасындағы сайлауды қаржыландыру.....	63
§9. Сайлау мен референдумдағы мониторинг.....	66
§10. Қазақстан Республикасындағы референдум.....	69
Ұсынылатын әдебиетер.....	79
VI БӨЛІМ. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК ОРГАНДАРДЫҢ КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ЖҮЙЕСІ	81
§1. Мемлекеттік орган: түсінігі мен негізгі белгілері. Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік органдар жүйесі.....	81
§2. Мемлекеттік биліктің бірлігі мен бөлінуінің конституциялық қағидаты мемлекеттік органдардың ұйымдастырылуы мен ынтымақтасып жұмыс істеуінің негізі ретінде.....	96
§3. Ерекше мәртебесі бар мемлекеттік органдардың ұйымдастырылуы мен қызметін конституциялық-құқықтық реттеу.....	103
Ұсынылатын әдебиеттер.....	129
VII БӨЛІМ. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТІ	
§1. Президенттік институт ұғымы, оның Қазақстан Республикасындағы қалыптасуы мен эволюциясының негізгі кезеңдері.....	130
§2. Қазақстан Республикасы Президентінің конституциялық-құқықтық мәртебесінің жалпы сипаттамасы.....	144
§3. Президенттік мандаттың пайда болуы және тоқтатылуы.....	149
§4. Лауазымның сәйкессіздігі.....	158
§5. Республика Президентінің өкілеттігін мерзімінен бұрын тоқтату	158
§6. Қазақстан Республикасы Президентінің конституциялық функциялары ...	161
§7. Республика Президентінің конституциялық өкілеттіктері.....	170
§8. Қазақстан Республикасы Президентінің актілері.....	189
§9. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік кеңесшісі.....	191
§10. Қазақстан Республикасы Президентінің Әкімшілігі және Республика Президентінің Іс басқармасы.....	195
§11. Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы консультативтік-кеңесші органдар, мекемелер және ұйымдар	198
§12. Республика Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін мемлекеттік органдар – Мемлекет басшылары билік құралдары.....	209
§13. Қазақстан Республикасының бұрынғы Президенттерінің құқықтық жағдайы.....	216

Жауапты редакторы
Қайрат Әбдіразақұлы Мәми

Оқу басылымы

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҒЫ

Академиялық курс

ҚР БҒМ ОӘБ «Құқық» мамандықтар тобының
«Құқық» бағыты бойынша оқитын жоғары оқу орындарының және жоғары
оқу орындарынан кейінгі білім алушыларға арналған
оқулық ретінде ұсынылған

Екі томдық

2-том

ИБ №14872

Басуға 28.12.2022 жылы қол қойылды. Пішімі 70x100 1/16.
Көлемі 50,8 б.т. Офсетті қағаз. Сандық басылым. Тапсырыс №17140.

Таралымы 400 дана. Бағасы келісімді.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.

050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.